

Tussenevaluatie Preventie- en Handhavingsplan 2015-2019

Maastricht Heuvelland Jeugd, Alcohol en omgeving

NIX < 18

NIET ROKEN - NIET DRINKEN

Tussenevaluatie 2015-2016

Eind 2014 hebben de gemeenteraden in Maastricht Heuvelland het Preventie- en Handhavingsplan Jeugd, Alcohol & Omgeving Maastricht Heuvelland 2015 - 2019 vastgesteld (verder PenH-plan). Dit PenH-plan richt zich met name op jongeren tot 18 jaar, omdat bij deze doelgroep nog veel gezondheidswinst behaald kan worden. Maatschappelijk draagvlak voor de nieuwe norm *geen alcohol tot 18 jaar* is nog in ontwikkeling. Voorlichting over het belang van de nieuwe norm, duidelijke regels en gerichte handhaving zijn in deze periode essentieel.

Naast de jongeren richt het PenH-plan zich op de leefomgeving van de jongeren. Ouders zijn hierbinnen de belangrijkste groep waar Maastricht Heuvelland zich de komende jaren op wil richten, met name om het bewustzijn onder ouders te verhogen. Andere groepen zijn o.a. (jeugd)hulpverleners, scholen en de leefomgeving waar alcohol verkregen wordt.

Uitgangspunten van het Preventie- en Handhavingsplan

Wanneer de beschikbaarheid van alcohol voor jongeren tot 18 jaar afneemt, neemt ook hun alcoholgebruik af;

- Handhavingsmaatregelen zijn aanvullend op preventiemaatregelen en
- Gemeenten en bestuur dragen in hun externe communicatie dezelfde boodschap uit:
  - géén alcohol voor jongeren tot 18 jaar;
  - teveel alcohol heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van jongeren en
  - er zijn alternatieven voor alcohol.

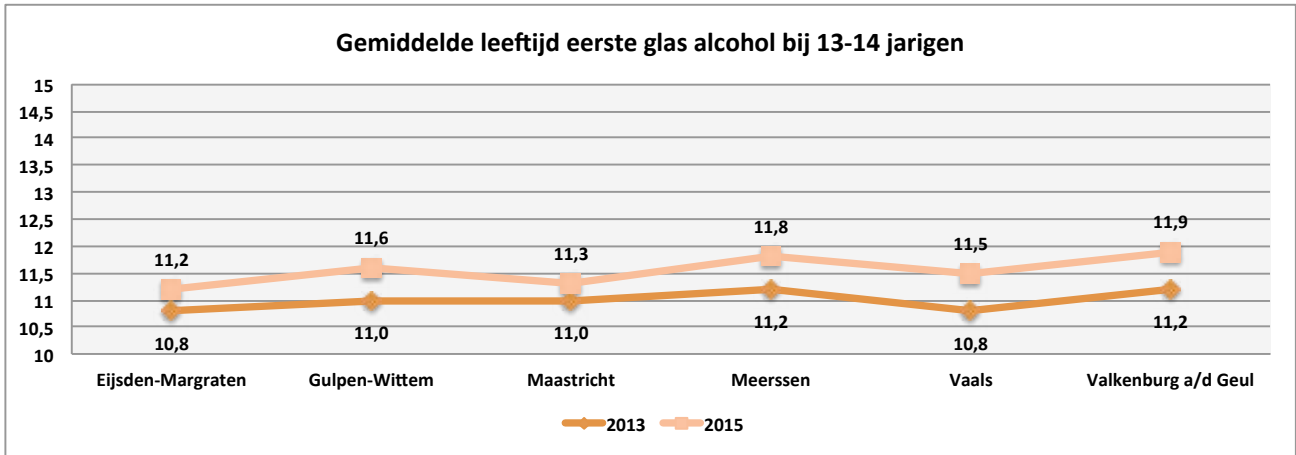
Doelstellingen van het Preventie- en Handhavingsplan, te behalen eind 2019

1. De beginleeftijd waarop jongeren hun eerste glas alcohol drinken is gestegen;
2. Het aantal jongeren dat de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken is gedaald;
3. Het risicovol drankgebruik (bingedrinken en comazuipen) onder jongeren is afgenomen;
4. De tolerantie bij ouders/verzorgers ten opzichte van alcoholgebruik door hun kinderen is afgenomen;
5. Het aantal schenkers dat zich houdt aan de leeftijdsgrens van 18 jaar is gestegen.

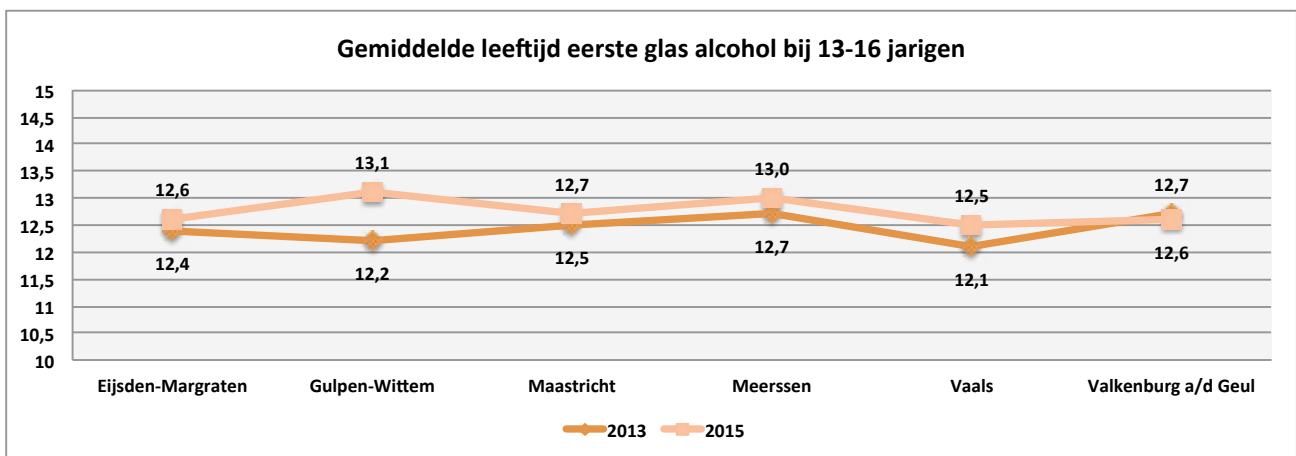
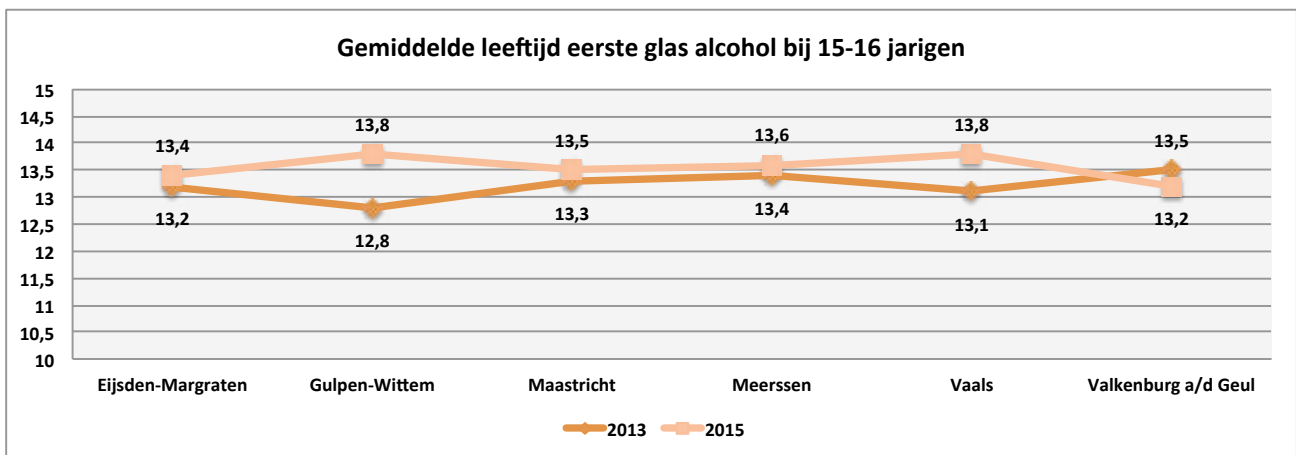
Wat willen we bereiken?

De GGD Zuid Limburg vraagt iedere vier jaar 14- en 16-jarige scholieren om een vragenlijst in te vullen over hun leefstijl en welzijn, waaronder vragen over alcoholgebruik. Deze gegevens worden verwerkt in de Jongerenmonitor, die iedere 4 jaar verschijnt. De gegevens met betrekking tot alcoholgebruik worden per doelstelling inzichtelijk gemaakt via een grafiek, soms op (sub)regionaal en soms op lokaal niveau. De resultaten van 2013 en 2015* worden hierin weergegeven.

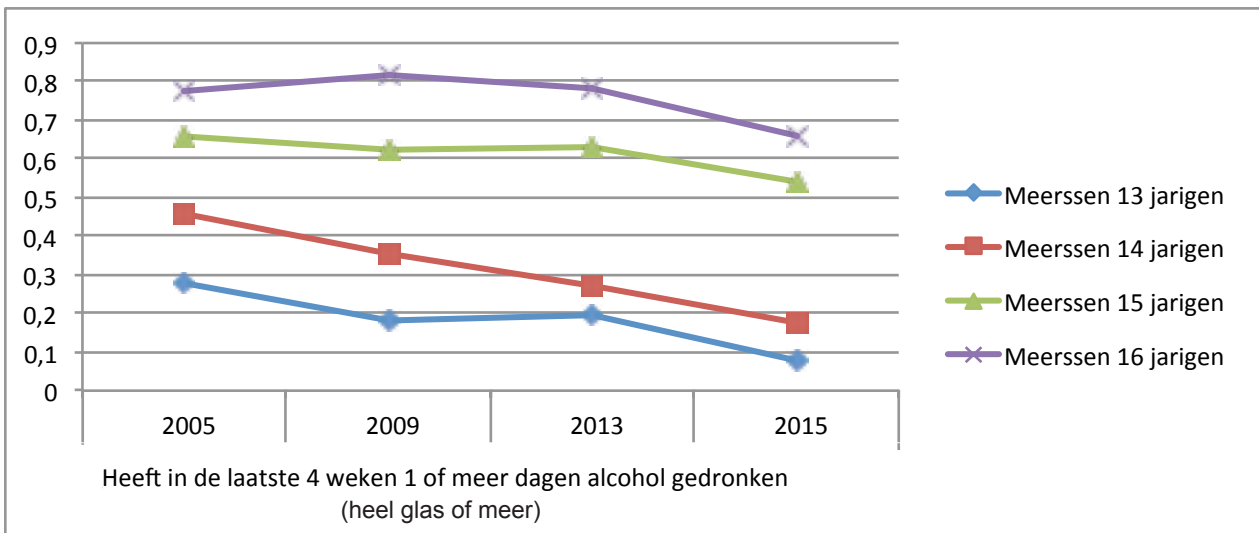
1. De beginleeftijd waarop jongeren hun eerste glas alcohol drinken is gestegen

* vanwege de landelijke afspraak om als GGD-en de Jongerenmonitor op hetzelfde moment af te nemen, is in Zuid-Limburg de monitor afgenomen in 2015 i.p.v. 2017. Hierna wordt de 4-jarige cyclus weer gehanteerd. alle tabellen in deze bijlage zijn afkomstig uit de Jongerenmonitor van de GGD.

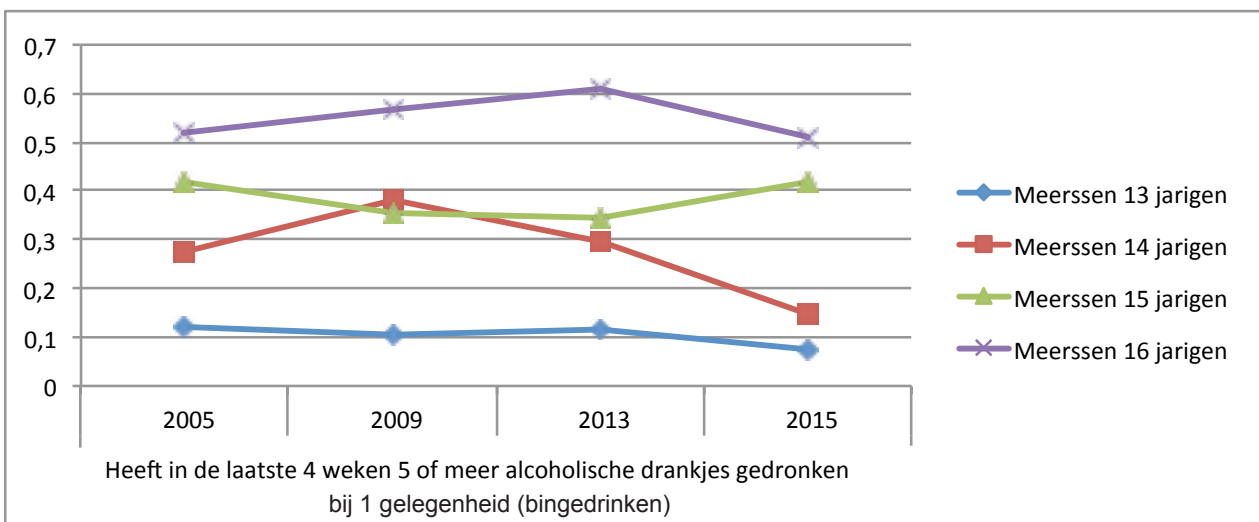

2. Het aantal jongeren dat de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken is gedaald.

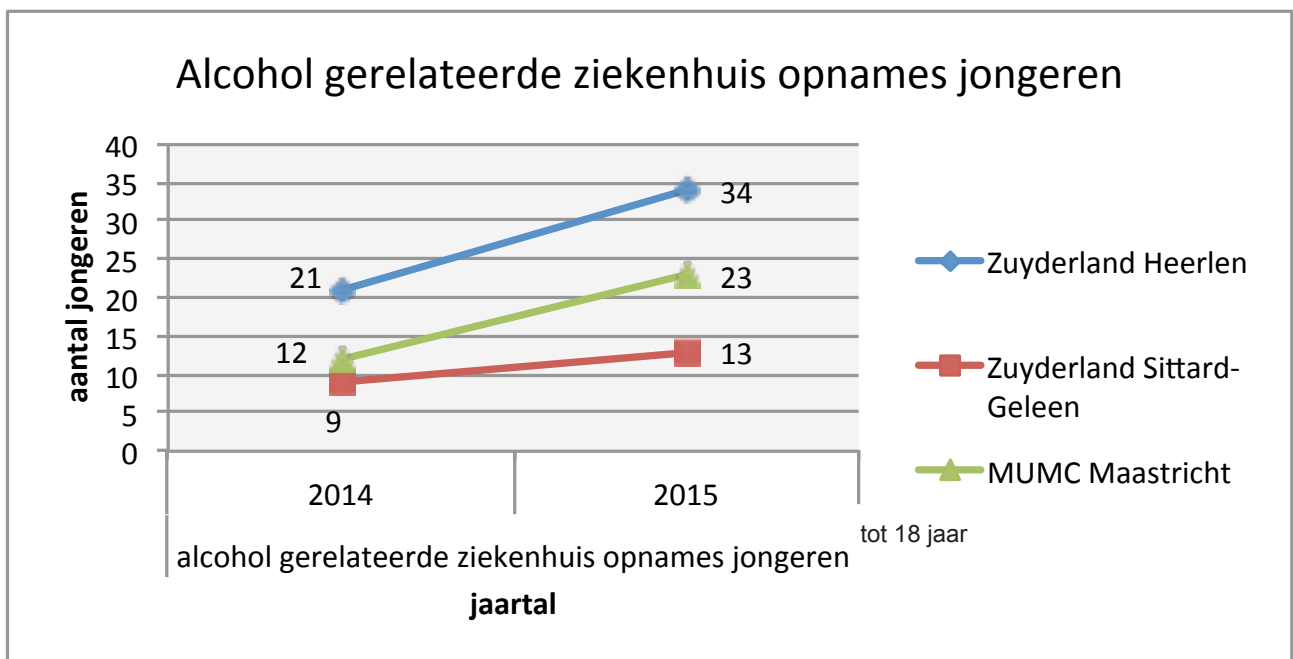

3. Het risicovol drankgebruik (bingedrinken en coma zuipen) onder jongeren is afgenomen.

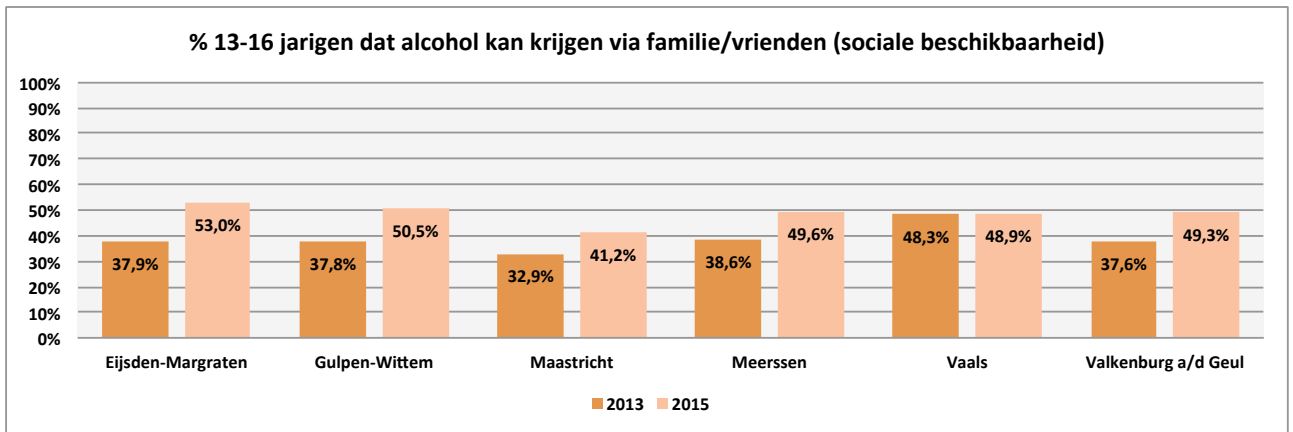
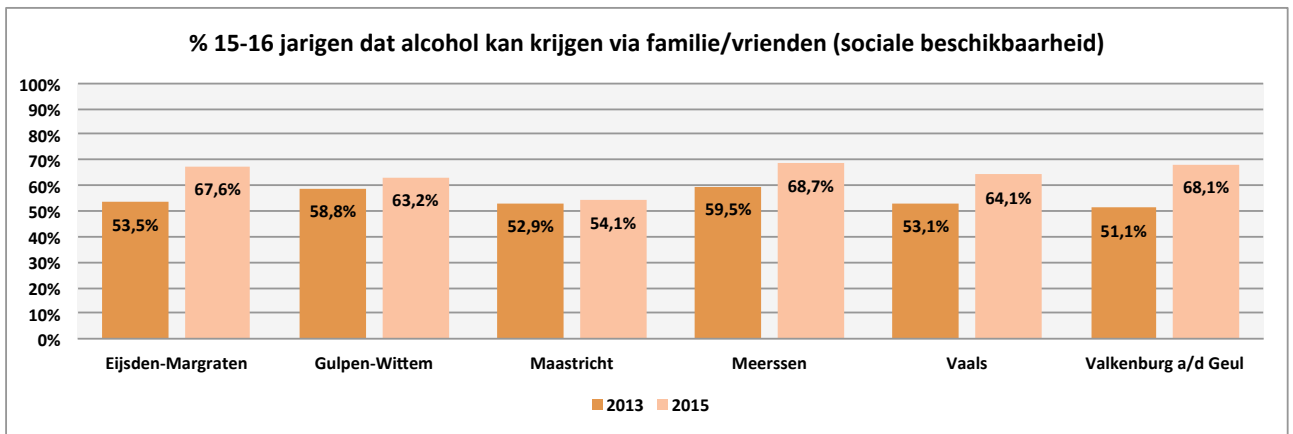
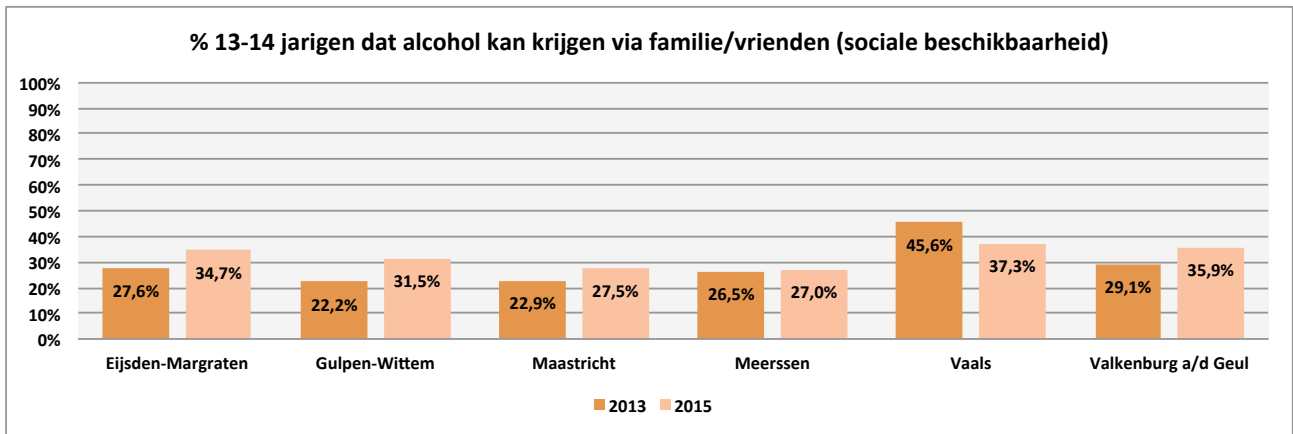
Bingedrinken

Ziekenhuisopnames door alcohol

4. De tolerantie bij ouders/verzorgers ten opzichte van alcoholgebruik door hun kinderen is afgenomen.

5. Het aantal schenkers dat zich houdt aan de leeftijdsgrens van 18 jaar is gestegen.

De beschikbaarheid van alcohol is een belangrijke voorspeller van alcoholgebruik onder jongeren. In opdracht van de Zuid-Limburgse gemeenteraden (een van de maatregelen uit het PenH-plan) is najaar 2015 een nalevingsonderzoek uitgevoerd met behulp van zogenaamd "mystery-shopping". In alle gemeenten zijn door 17-jarigen aankoopogingen gedaan van zwak-alcoholische drank. De resultaten zijn verwerkt in de nulmeting van Maastricht Heuvelland. In 2018 wordt het nalevingsonderzoek herhaald.

Nalevingsonderzoek voor Zuid-Limburg, per subregio (Universiteit Twente, 2015)

Mstr Hvld	Bezoeken	Aankopen	ID-vraag (%)	Naleving (%)
Supermarkten	45	45	33 (73%)	22 (49%)
Slijterijen	14	14	4 (29%)	4 (29%)
Cafetaria's	41	38	5 (13%)	2 (5%)
Horeca	53	53	2 (4%)	3 (6%)
Sportkantines	23	22	2 (9%)	3 (13%)
Totaal Mstr Hvld	177	173	46 (26,6%)	34 (19,7%)
Parkstad	Bezoeken	Aankopen	ID-vraag (%)	Naleving (%)
Supermarkten	49	48	38 (79%)	28 (58%)
Slijterijen	15	15	8 (54%)	4 (27%)
Cafetaria's	42	39	5 (13%)	2 (5%)
Horeca	54	53	6 (11%)	2 (4%)
Sportkantines	30	30	7 (24%)	5 (17%)
Totaal Parkstad	190	185	64 (34,6%)	41 (22,2%)
West Mn.	Bezoeken	Aankopen	ID-vraag (%)	Naleving (%)
Supermarkten	26	26	22 (85%)	16 (62%)
Slijterijen	9	9	9 (33%)	2 (22%)
Cafetaria's	24	21	6 (29%)	3 (14%)
Horeca	34	34	3 (9%)	3 (9%)
Sportkantines	19	19	2 (11%)	2 (11%)
Totaal West Mn.	112	109	36 (33,0)	26 (23,9%)
Totaal Zuid-Lim	479	467	146 (31,3%)	101 (21,6%)

Waar staan we nu?

In het PenH-plan is aangegeven dat de resultaten van het nalevingsonderzoek en van de Jongerenmonitor worden gebruikt om in de tussenevaluatie kritisch te kijken naar de haalbaarheid van de geformuleerde doelstellingen en om de ingezette acties op effectiviteit en uitvoerbaarheid te toetsen en waar nodig bij te stellen.

De beoogde doelstellingen voor eind 2019

1. De beginleeftijd waarop jongeren hun eerste glas alcohol drinken is gestegen naar 14 jaar.

2. Het aantal jongeren dat de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken is gedaald:

13 jarigen	5%
14 jarigen	10%
15 jarigen	20%
16 jarigen	40%
17 jarigen	70%

3. Het risicovol drankgebruik (bingedrinken en coma zuipen) onder jongeren is afgenomen.

- Bingedrinken:

13 jarigen	5%
14 jarigen	10%
15 jarigen	20%
16 jarigen	40%

- Het aantal jongeren onder 18 jaar dat het afgelopen jaar is opgenomen met een alcoholintoxicatie is gedaald naar 15%.

4. De tolerantie bij ouders/verzorgers ten opzichte van alcoholgebruik door hun kinderen is afgenomen.

- De sociale beschikbaarheid van alcohol (het verstrekken van alcohol door ouders, vrienden en familie) is gedaald:

13-14 jarigen	naar 10%
15-16 jarigen	naar 25%

- Het aantal ouders dat jongeren tot 18 jaar toestaat om thuis te drinken gedaald naar 10%.

5. Het aantal schenkers dat zich houdt aan de leeftijdsgrens van 18 jaar is gestegen.

De naleving van de leeftijdsgrens 18 jaar via commerciële verkoopkanalen is voor:

Supermarkten	70%
Slijterijen	70%
Sportkantines	50%
Horeca	50%
Cafetaria's	50%

De beschikbaarheid van alcohol is een belangrijke voorspeller van alcoholgebruik onder jongeren. In opdracht van de Zuid-Limburgse gemeenteraden (een van de maatregelen uit het PenH-plan) is najaar 2015 een nalevingsonderzoek uitgevoerd met behulp van zogenaamd "mystery-shopping". In alle gemeenten zijn door 17-jarigen aankoopproeven gedaan van zwak-alcoholische drank. De resultaten zijn verwerkt in de nulmeting van Maastricht Heuvelland. In 2018 wordt het nalevingsonderzoek herhaald.

Wat hebben we bereikt in Maastricht Heuvelland?

De ambtelijke werkgroep, bestaande uit ambtenaren Jeugd, Gezondheid, Horeca en Handhaving, voert in opdracht van de colleges van Maastricht Heuvelland het PenH-plan uit.

Vanaf 2016 adviseert de werkgroep centrumgemeente Maastricht over de invulling van de opdracht aan Mondriaan voor wat betreft verslavingspreventie in Maastricht Heuvelland. Op basis hiervan worden de jaarlijkse budgetten bepaald die per gemeente beschikbaar zijn voor preventieactiviteiten. Uitgangspunt bij het uitvoeren van preventieactiviteiten is het landelijke Basispakket Preventie.

Vanaf 2016 vormen preventieactiviteiten een vast onderdeel van de gemeentelijke preventie- en handhavingsaanpak.

De werkgroep richt zich op 3 thema's: Beleid en Regelgeving, Toezicht en Handhaving, Preventie en Educatie.

Beleid en regelgeving

- In Maastricht-Heuvelland is in de vergunningaanvraag voor evenementen opgenomen dat organisatoren zelf maatregelen beschrijven waarmee ze voorkomen dat jongeren onder de 18 alcohol kunnen kopen. Een lijst met mogelijke maatregelen is bij de aanvraag gevoegd.
- Een digitale "evenementen-assistent" is ontwikkeld en wordt vanaf 2017 gebruikt bij het beoordelen van de vergunningsaanvraag van evenementen waar alcohol wordt geschonken.
- In 2016 zijn voor carnavalsoptochten de regels over alcoholgebruik aangescherpt en werden carnavalsverenigingen hierover geïnformeerd.
- In gemeente Meerssen heeft er een overleg plaatsgevonden met de organisatoren van carnavalsoptochten en is er gezamenlijk een uniform optochtreglement opgesteld waarin uniforme maatregelen m.b.t. alcoholgebruik en matiging zijn opgenomen.
- Er is een regionale adviesraad Jeugd Alcohol en Gezondheid die advies verstrekt aan waarin de alcoholpoli's van de ziekenhuizen in Zuid Limburg, Mondriaan Verslavingszorg en de GGD Zuid Limburg deelnemen. Zij zijn gericht op een integrale aanpak en samenwerking en geven integraal advies.
- Er zijn verbanden gelegd met en tussen rakende beleidsvelden op het gebied van welzijn, zorg, gezondheid, onderwijs en toezicht & handhaving, openbare orde en veiligheid en vergunningverlening (sub regionaal en lokaal). Bijvoorbeeld de koppeling tussen de sub regionale werkgroep Jeugd, alcohol en Omgeving en de convenantgroep Gezonde en Veilige school.

Toezicht en handhaving

- In 2015 is een bijeenkomst georganiseerd voor de Boa's DHW die door bijna alle 18 gemeenten is bezocht.
- In Maastricht Heuvelland hebben Boa's DHW een ronde gemaakt langs schenkbranches om hen te informeren over de veranderde wetgeving rond NIX18. In gemeente Meerssen hebben bestuursleden Burgemeester Mirjam Clermonts-Aretz en Wethouder Berry van Rijswijk de BOA vergezeld tijdens dit bezoek. Tijdens het bezoek ontvingen de ondernemers een keurmerk en een informatieve praktische toolkit.
- In Maastricht-Heuvelland is er een analyse gemaakt van de "hotspots" per gemeente: waar bevinden zich de commerciële alcoholshenkers waar jongeren naar toe gaan. Deze wordt als input gebruikt voor beleid, inzet van toezicht en handhaving en inzet van andere maatregelen.
- In gemeente Meerssen zijn er DHW controles uitgevoerd specifiek ten aanzien van naleving van de DHW wetgeving en het schenken van alcohol aan minderjarigen.

- De doorverwijzingen naar Halt door handhaving is vast onderdeel van het handhavingsbeleid. In gemeente Meerssen is het belang van de Halt doorverwijzingen opnieuw onder de aandacht gebracht bij de Boa's.
- Gemeente Meerssen en Gemeente Maastricht werken sinds april 2017 intensiever samen op het gebied van toezicht en handhaving.
- Er is een nieuw beleidsplan Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) gemeente Meerssen in ontwikkeling. Hieruit zal een jaarlijks VTH uitvoeringprogramma voortvloeien. De doelstellingen en prioritering met betrekking tot DHW wetgeving zijn leidend in de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

Preventie en educatie

Maastricht Heuvelland is gezamenlijk opdrachtgever voor Mondriaan preventie, de regionale aanbieder van verslavingspreventie. Het landelijk Basispakket Preventie is voor Mondriaan het uitgangspunt bij het uitvoeren van preventieactiviteiten. Verslavingspreventie betreft de thema's alcohol, drugs, gokken en gamen.

In 2015, 2016 en 2017 zijn extra acties geweest van de betrokken partijen waaronder Mondriaan preventie, gericht op het verminderen van de beschikbaarheid van alcohol voor jongeren onder de 18 jaar.

ACTIES

Mondriaan preventie

- Actie "Leef zoals een prof, niet roken en drinken onder 18", op verzoek van sportverenigingen. De vereniging wordt gestimuleerd tot het regelen van een schenktraining voor barpersoneel (IVA) en ouders krijgen voorlichting over alcohol op jonge leeftijd.
- Informatiemateriaal over hoe ouders en jeugd de afspraak van NIX18 kunnen volhouden. Bijvoorbeeld bij de opstaptelek voor touringcars richting Spanje bij de Geusselt in Maastricht.
- Alcoholpoli: gesprekken met kind en ouders, wanneer een kind met alcoholintoxicatie in het MUMC of Zuyderland is opgenomen. Om herhaling te voorkomen.
- "Gesprekskaart NIX18" voor beroepsopvoeders uit jeugdzorg om het thema te bespreken met ouders.
- Advies over alcoholgebruik tijdens schoolfeesten voor voortgezet onderwijs.
- Adviserende contacten met grote evenementen in de subregio wat betreft alcoholmatigende aanpak zoals 18+polsbandjes.(o.a. Bruis, Breakfast, Essential, Knastercross, Charlemagne en Top111.
- Via social media: i.s.m. Maastricht Heuvelland en Centrum voor Jeugd en Gezin zijn tips voor ouders verspreid tijdens de risicomomenten, te weten Carnaval, zomervakanties, feestdagen en eindexamenperiode.
- Regionale huis aan huisbladen: Er is diverse keren aandacht gevraagd voor het belang van NIX18 en niet schenken zonder ID.
- Overig: L1, de Limburger en TV Maastricht hebben diverse NIX18-activiteiten onder aandacht gebracht.

Gemeente

- In gemeente Meerssen is er een samenwerking tussen het Stella Maris College, Mondriaan en de gemeente in de aanpak van alcoholgebruik onder jongeren. Zo werd er in 2016 op het Stella Maris College ingezet op preventie door bijvoorbeeld een thema c.q. voorlichtingsavond die werd georganiseerd voor ouders en voor jongeren. Ook werden er samenwerkingsafspraken gemaakt en concrete maatregelen en acties ingezet t.b.v. individuele- of groepsproblematiek in het Meerssense. Denk hierbij aan trajecten zoals Moti-4 of voorlichting aan jongeren(groepen) en hun ouders. Op dit moment zijn er diverse projecten in voorbereiding.
- In gemeente Meerssen is het signaleren van misbruik en zorgelijk gedrag ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik onder jongeren die zich bevinden in de openbare ruimte een aandachts- c.q. speerpunt voor de professionals in de openbare ruimte. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt.
- In gemeente Meerssen is er vanuit de ontwikkelingen van JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) en de Werkgroep Respectvol Samenwerken in Meerssen extra aandacht voor het onderwerp.
- In gemeente Meerssen heeft er voorlichting plaatsgevonden aan de para-commerciële instellingen.
- In gemeente Meerssen wordt er door Stichting Halt in het basisonderwijs extra aandacht besteed aan het onderwerp d.m.v. voorlichtingslessen.
- In gemeente Meerssen hebben er themabijeenkomsten plaatsgevonden over het onderwerp met een specifieke groep jongeren (en hun ouder(s)/verzorger(s) en met professionals in de keten.
- Tijdens de Samen-Doen! vrijwilligersdag Meerssen 2017 werd er op diverse manieren aandacht gevraagd voor het onderwerp.
- Bestuursleden van gemeente Meerssen hebben een voorbeeldrol vervuld door deelname aan de landelijke actie "Ik Pas", het Charmeoффensief en de Foam campagne. In Meerssen worden in het vervolgtraject van de Foam campagne jongeren actief betrokken bij de verdere uitrol.
- In de gemeentelijke media zijn er diverse informatieve berichten geplaatst over het onderwerp.

Werkgroep

- Informatie over veilig uitgaan door leeftijdgenoten (Code043) aan scholieren tijdens de schoolpauze. Scholieren kunnen vrijkaarten winnen voor alcoholvrije feesten van PURE.
- Vanaf 2016 zorgt Code043 voor de uitleen van NIX18 materialen en ID-swipers voor evenementen in Maastricht Heuvelland.
- In 2015 vond een conferentie plaats in Stockholm over de effectief bewezen methode STAD (**ST**ockholm prevents **Al**cohol and other **D**rugs), die door een afgevaardigde van de werkgroep samen met het Trimbos instituut is bezocht. Onderdelen van de STAD-methode worden in 2017 als pilot in het uitgaanscentrum van Valkenburg toegepast. De resultaten worden gedeeld in de werkgroep.
- Informatie over de resultaten van het nalevingsonderzoek, praktische informatie en gratis cursussen voor alkoholschenkers om wél naar ID's te vragen. Maastricht Heuvelland heeft de horecazaken, sportverenigingen, supermarkten, cafetaria's en slijterijen benadert.
- Vanaf 2017 is er een NIX18 campagne gestart waarbij 100 grote foamvormen met het NIX18 logo als een estafette door de gemeentes gingen. De eerste foamvormen werden door de gemeente gevraagde ambassadeurs uitgezet. Daarna volgen de foamvormen hun eigen route, die waar mogelijk via de sociale media van de gemeenten wordt gevolgd.

Wat is nodig om de beoogde doelstellingen te bereiken in 2019?

Beleid en regelgeving

- Hanteren van zoveel mogelijk dezelfde alcoholmatigende regels in verordeningen en gemeentelijk beleid.
- Opbouwen van uniformiteit in de regio ten aanzien van het sanctiebeleid en de sanctiestrategie bij handhaving.
- Nog meer afstemming zoeken met rakende beleidsvelden zowel lokaal als subregionaal.

Toezicht en handhaving

- Schenkbranches ervaren te weinig een reële pakkans. Het is van belang dat de betrokken bestuurders de discussie aangaan hoe de ervaren reële pakkans voor schenkbranches kan worden vergroot.
- Gemeente kan burgers en schenkbranches informeren over de nalevingsacties tijdens bijvoorbeeld evenementen. Dit wordt in Maastricht en Meerssen al gedaan.
- Bij het verstrekken van een vergunning voor een evenement/feest ook een folder verstrekken over de alcoholmatigende aanpak van de gemeente en een folder over schenktrainingen. In Meerssen wordt dit al gedaan.
- Onderzoeken en opbouwen van samenwerkingsmogelijkheden tussen de gemeenten op het gebied van toezicht- en handhaving op de leeftijdsgrens voor alcohol. In Meerssen zijn deze stappen al gezet in april 2017.
- Tweede nalevingsonderzoek met mysteryshoppers in 2018 uitvoeren en de resultaten verwerken in een plan van aanpak.

Preventie en educatie

- De doelgroep ouder(s)/verzorger(s) prioriteren. Preventieactiviteiten richting ouders/opvoeders voortzetten en zoveel mogelijk in alle gemeenten uitvoeren.
- De informele en formele zorg meer met elkaar verbinden en alle betrokken partijen zo veel als mogelijk actief hierin laten participeren.
- Bewustwording en samenwerking met de horeca en hen motiveren om schenktrainingen te volgen. De brancheverenigingen hierbij betrekken.
- Aanmoedigen van initiatieven waarbij alcoholvrije drankjes vast onderdeel uitmaken van het dranken-assortiment.
- Aanmoedigen van initiatieven die horecagelegenheden toegankelijk maken voor jongeren onder de 18 jaar, daar waar horecagelegenheden nu de deur gesloten houden voor hen om geen risico te lopen.
- De preventie interventie "Frisse Start" voor de brugklassers van Meerssen door Mondriaan in samenwerking met Stella Maris College en het LVO Maastricht is in voorbereiding
- Mondriaan zal samen met haar professionele partners de inzet op outreachend werken binnen Meerssen uitbreiden met als doel om vroeg signalering en vroeg aanpak te verbeteren. Denk hierbij aan de uitgaansbranche, de openbare ruimte en 16+ feestjes.
- De doelgroepen zelf nog meer betrekken in de activiteiten.

